

באלונים ציבועניים רבים מרחמים עתה בכיכר הציבורית, ועל כולם רשומה, באר תיות שונות ומשונות, המילה "שינוי" כל האלונים האלה יתפרצו למחרת יום הבחירות. אולם בינתיים הם עלולים להיטח את הדעת מן הצורך ומן האפשרות לבצע את השינוי כע"ת.

הקארייריסטים של השיטה המושחתת לא יישנו אותה, גם כשהם מתחזים עתה כמהפכנים צמא־שינוי. מי שעלה לגדולה בתוך השיטה, מי שצבר בה מיליונים לבגדים ושחורים, מי שניסה להגיע בה לשלטון ונכשל בשל סיבות אישיות — לא יוליד שיטה אחרת.

כל תיקונה הנקשרת באנשים כאלה היא מנוכחת.

אך רגעהאמת יכול להניב פירות אמיתיים. הוא יכול לשים קץ לפרק עגום ואומלל בתולדות המדינה, ולפתוח דף חדש. זה תקונו בנו. זה תקונו ברצוננו זה תקונו שינוי של ממש.

די להרגים את אחת הדרכים ה- מעשיות לכך, אני רוצה לשרטט כאן דגם של פעולת־טהור. היא הונחה השבוע על שולחן־הדיונים במסיבת־העיר תונאים שנערכה מטעם העולם הזה, ושבה השתתפו לצד אמנון ויצורני, אלי תבור ויגאל לבני.

מייד עם מסירת הודאתו של אשר ידלין בבית־המשפט, תבעתי — במיברק ליו־עין־המישטי־לממשלה — לפתוח בחקירה פלילית נגד יהושע רבינוביץ, אהרון ידלין, דוד קלדרון וכל האנשים שהיו אחר־ראים למערכת־הכספים של מיפלגת־העבודה בתקופה הנדונה.

ברומנית פניתי ובמכתב לראשיהממשלה, והצעתי שהממשלה תחליט על הקמת ועדת־חקירה ממלכתית, על־פי חוק ועדות־החקירה, כדי לחקור את כל ההסתעפויות של פרשות ידלין ועופר.

דקות מעטות אחרי פירוטום הצעות אלה, התלבשו עלינו כל המיוזמי במדינה. תוך 48 שעות לא היו מיפלגה או מנהיג שלא נגבו את ההצעות והציגו אותן כהמצאיר־תיהם המקוריות והמבריקות שלהם.

מילוא. לא זה השוכ. חשוב שי- בהצעות אלה לברון אין כל ערך. מה תחקור ועדת־החקירה? איך היא תפעל? איך תגדל את פרטי השיטה הפלילית, שהיתה פרושה על פני הארץ כולה?

לשם כך גיבשנו תוכנית מפורטת, הני תנת להגשמה מיידית. הרחקתי לכת והורדתי, שארבעת עורכי מסיבת־העיתונאים מוכנים להתנדב ולהעמיד את עצמם לרשות הפעולה הזאת, ללא שכר, אם ייתנו להם האמצעים לעשות את המלאכה.

זו ההצעה: תקום לאתר ועדת־חקירה ממלכתית, שתרכב בחוק על־פי החלטת הממשלה ולפי הרכב שי ייקבע עידי נשיא בית־המשפט העליון.

כתבר־נסת לקחתי בשעתו חלק פעיל מאד בחקיקת חוק ועדות־החקירה, ואני מעדי שבדיוק לצורך מיקרה כזה חוקק החוק. הוקמו על־פיו ועדות־החקירה לבידיקת הפרשות של נחבי נפט ושל השחיתות בספורט. האם השיטה הפלילית למי מן המיפלגות חשובה פחות? האם יתואר ביכלל נושא מתאים יותר לחקירה כזאת? יומל על הוועדה לחקור את כל השיטות שהיו מומנן בעבר מיפלינות בדרכים בלתי־חוקיות.

(ממלא כלולים בתחום זה כל האספקט טים הציבוריים של פרשות אשר ידלין ואברהם עופר ז"ל.) הוועדה תקבע את הדרכים להחזרת הכספים שנגנבו מן הציבור, מקופת המדינה, מההסתרת רות, מהתנועה הצינונית, מהחברות ממלכתיות, ציבוריות והסתדרותיות.

הוועדה תעביר לירי המישטרה ופרקליטות־המדינה את כל החומר הפלילי שיוצג לדין, כדי שי אלה יפתחו בחקירה ובחלוקים פליליים נגד החשודים. הוועדה תציע את החוקים והנהלים הדרושים כדי לשים קץ ל-

כל השיטות הבלתי־חוקיות שאותן היא תגדל. היא גם תקבע את ה"עונשים המתאימים לפשעים מ"סוג זה.

הוועדה תקבע, בין השאר, לאור מימצאיה, מי הם האנשים שהמשך כהונתם ככל משרה ציבורית ייאסר. קביעה זו יבונה להיות מופנית נגד יחידים ו/או נגד סוגים שונים של בעל־תפקידים בעבר. פעולת הוועדה תשתרע על פני כל המפלגות, באיפויציה ובקואורדיציה, מימין ומשמאל.

נחנו מציעים שהוועדה תנקוט, כצעד ראשון, שיטה חסרת־תקדים ורדרפתמית: היא תכריז על מורא־טוריות.

יוצע לכל אדם, שהשתתף בעבר בפעולה בלתי־חוקית למומון מיפלינה כלשהי, לקום ולגלות זאת לוועדה.

יובטח לכל אדם כזה, שאם יע"ש שה זאת תוך זמן קצוב (למשל: תוך חודש מיום מינוי הוועדה),

אדם שהקאריירה הציבורית שלו כרוכה בעשיית מעשים בלתי־חוקיים, קשה לאיש כזה לעמוד מול הפיתוי.

פושע הוא אדם החורג מן הנורמה המקובלת על התורה. כאשר הנורמה עצמה היא פלילית, מושגי הפשיעה מטושטשים.

מושם כך אין צורך להתייחס אל האשרידינים כאל פושעים רגילים — אלא כאל הוכח שננכרו כספים לכיסם הפרטי.

ההיגיון אומר, שברגע זה מסתובבים בארץ אלפי אנשים שעסקו בפעולות פליליות שהיו קשורות במימון המיפלגות. כל אלה סברו שהם נוהגים על־פי הנורמה המקובלת בחברה שבה חיו. יש לתת לאנשים אלה את האפשרות לפתוח דף חדש — ציבורי ואישי. לשם כך עליהם להתחייב לפני רשות מוסכמת ולהודות במעשיהם.

כלל הומאני גדול הוא ביהדות: מודה ועוזב — ירוחם.

לעומת זאת, תהיה מלאו ההצדקה המורית לטפל באגרוף־הברזל של החוק ב"אדם עבריינים, שלא יקומו ולא יגלו את מעשיהם הבלתי־חוקיים, אם ניתנה

פינחס ספיר ז"ל בפעולה: מהמדינה אל המיפלגה

להם הזדמנות הוגנת לעשות זאת ללא חשש מפני התוצאות.

מבחינה מעשית, מעשה כזה יכול להניב תוצאות שאי־אפשר כלל להפסידן בחשיבותן. אם אכן ישתכנעו עברייני־האמת מוד כי ההצעה היא הוגנת, כי הם יכולים לטהר את עצמם — וכן אם לא יעשו זאת יהיו צפויים ל"עונשי־מאסר של שנים רבות — תחילת היתרה אז הוועדה כדי ל"מסור עדויות.

כל האנשים האלה יודעים עתה כי ה"שיטה הפלילית התמוטטה. הם יודעים שאם תתגלה האמת על מעשיהם, אי־אפשר יהיה להצילם. הדוגמה של עופר וידלין תעמוד לנגד עיניהם. כל אחד יחשוש שמא יקי"דום אותו תברו וימסור מידע שיסבך אותו.

לכן יביא צעד כזה למכובד שיש מידע, אולי לא יתגלה כזה, אבל חלק גדול מאד מפישיעי העבר ייחשפו לעוני הציבור. זה יהיה כמו רוח־פרצים. האווירה תטהר.

ניתן יהיה, באמת־זיבתמים, לפי תוח דף חדש.

אין להכתיב לוועדה כזאת, אם תקום, את מסקנותיה. אבל אפשר להציע לה כמה דרכי־מחשבה לגבי העתיד. אני בעד מלכתחילה לגבי מיפלגות. אמרתי זאת בכנסת, כאשר הוצע הדבר לראשונה. אבל הצבעתי נגד החוק שנתפבל.

ליום ברור כי חוק זה היה תרי גיל מונומנטאלי של הונאה זדונית בכוונת־החלה.

הובטח לנו כי המימון הממלכתי דרוש כדי לפטור את המיפלגות מן הצורך לגבות כספים בדרכים אחרות. בשיחות פרטיות אמרו לנו ראשי מיפלגת־העבודה שהשי"טות האלה היו בלתי־כשורות. היתה ניתן להבין שהן פליליות.

אולם כאשר הונחה הצעת־החוק על שולחן הבית, היה ברור שלא נכדל על שום סעיף המונע את המשך הפעלת השיטות הפליליות. נאמר בחוק, שאסור למיפלגה לקבל תרומות מ"תאגיד" ישראלי. ניסוח זה השאיר את הדלת פתוחה לרווחה לקבלת תרומות מ"תאגידים" בחוץ־לארץ. נפתח פתח להרחבת כספים במדינות עצומים, "עיסקות סיבוביות" דרך שווייץ וואדון. הקמת קרנות־סתר בארצות זרות. זה היה ברור לי, ומחיתי על כך כבר אז.

יתר על כן, אין בחוק סנקציה פלילית נגד עבריינים. יכולים אנשים להפר את החוק על ימין ועל שמאל (תרתי משמע), מבלי שיהיה צפוי להם כל עונש שהוא. (האנשים שעסקו בכך צפויים לעונשים פליליים על קבלת שוחד, גניבה, מעילה וכדו', אך לא על עצם העיסוק במימון בלתי־חוקי של מיפלגתם.)

מי שמקבל כספים בדרכים שחור רות, מוכרח גם להוציא אותם בדרכים שחורות. אין הוא יכול ל"העבירם דרך ספרים הכפופים ל"ביקורת מבקרי־המדינה. דבר זה הופך את עצם הביקורת של מבקר המדינה לצחוק.

מאיר זרמי אמר, בטלוויזיה, שסיפרי מיפלגתו פתוחים, ומבקר־המדינה עבר עליהם. הרי זו בדיחה. הספרים פשוט אינם כוללים הוצאות של מיליונים, שי מומנו בכספים שחורים אלה. את חוקי־המיפלגות יש ל"החליף בחוקי־מיפלגות חדש.

זק כזה צריך להטיל פיקוח ממשלי, יעיל ורצוף על משק המיפלגות — כל המיפלגות.

הוא צריך לנתק את המיפלגות לחלוטין מן השירותים הציבוריים, החברות הכלל־כליות וכל פעילות כלכלית, שאינה קשורה במישרין בהפצת רעיונות והסברה מדינית. יש לשים קץ לחלוטין לכל שיי"טות המינויים של אנשי־מיפלגה ל"תפקידים במינהל הציבורי, כחברי רות ציבוריות ובשרותים ציבוריים. לשים קץ פירושו — להפוך את הדבר לעבירה פלילית, ולהטיל עליו עונש.

יש להיב מיפלגות לנהל ספרים, ולהודיע למבקר־המדינה על כל תרומה שהיא מועד לסכום מינימלי סביר — למשל, 500 ל"י. מי שנותן תרומה לתנועה פוליטית, אין לו כמה להתבייש. אם הכסף הוא כשר, אין לו שום סיבה לעמוד על סודיות התרומה.

מבחינה זו אין הבדל בין מיפלגה ישנה או חדשה, המיליונים הורמים, כנראה, לתנועת ד"ש, המוצאים במערכת־העמולה בזדונית שאין לה תקדים בארץ. באים מאיזה־שהוא מקום. הציבור אינו רק זכאי, אלא גם חייב לדעת מניין בא הכסף הזה, מי האממנים. זהות המממנים של תנועה מסוי יימת חשובה לזהות הכנות המנועים ה"אמיתיים של אותה תנועה, ועל כן היא צריכה להיות נחמת הציבור.

אפשר לשים קץ לשיטה הפלילית. אפשר להפוך את רגע האמת ל"רגע של שינוי אמיתי. אם נדאג לכך עכשיו!